

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Coğrafya Konuları Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir Analiz ve Bibliyografya Çalışması*

Galip ÖNER ve Demet ÖNER

Özet

2006-2017 tarihleri arasında Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenerek lisansüstü araştırma eğilimlerinin belirlenmesi araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı ise 2000-2017 yılları arasında sosyal bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin kronolojik bir bibliyografyasını oluşturmaktır. Araştırmada tarama modeline dayalı Nitel Araştırma deseni kullanılmıştır. Lisansüstü tezlere Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) "Ulusal Tez Merkezi" adlı internet veri tabanından taranarak ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler İçerik Analizi tekniği ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış 70 lisansüstü teze ulaşılmış, bunların 57'si yüksek lisans, 13'ü ise Doktora tezidir. En fazla lisansüstü tezlerin Gazi, Marmara ve Atatürk üniversitelerinde yapıldığı; ele alınan konuların ağırlıklı olarak Kavram Öğretimi, Öğrenme-Öğretme Süreci ile Yöntem ve Teknikler olduğu; büyük çoğunluğunun Nicel Araştırma yaklaşımı ile desenlendiği ve buna bağlı olarak da en fazla Tarama ve Deneme modellerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin bibliyografya oluşturma amacıyla ise 84 lisansüstü teze ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal bilgiler eğitimi, coğrafya konuları, lisansüstü tezler, bibliyografya.

Giriş

Sosyal Bilgiler, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ABD'de bilim insanı Thomas Jesse Jones tarafından ortaya atılmış bir kavramdır. Bu kavramın bir ders adı oluşturulmasıyla dünyanın farklı coğrafyalarından ABD'ye gelen insanların topluma uyum sağlayabilmeleri için etkili bir sosyalleşme sürecinden geçmesi gerektiği düşünülmüş ve bu önemli görev Sosyal Bilgiler dersine yüklenmiştir. 100 yılı aşkın bir süredir varlığını ve misyonunu koruyan ve geliştiren Sosyal Bilgiler bugün birçok ülkede ilk ve ortaokul düzeyinde verilen bir derstir. Türkiye'de ise 50 yıl önce eğitim literatürümüze giren Sosyal Bilgiler, günümüzde ilkokul ve ortaokul düzeyinde verilen bir ders, 1998 yılından bu yana 60'ı aşkın üniversitede lisans düzeyinde öğretmen eğitimi veren bir program, yine birçok üniversitede yüksek lisans ve doktora derecesi veren bir çalışma alanıdır. Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK) Ekim 2017 verilerine göre Eğitim Fakültelerinin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan 57 Profesör, 85 Doçent, 196 Yardımcı Doçent, 38

* Bu çalışma, 28-30 Nisan 2016 tarihleri arasında Denizli'de Pamukkale Üniversitesinde gerçekleştirilen V. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.
Arş. Gör. Galip ÖNER, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD., galiponer@erciyes.edu.tr, Melikgazi/Kayseri
Demet ÖNER, Yüksek Lisans Öğrencisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, oner.demet@gmail.com

Öğretim Görevlisi ve 112 Araştırma Görevlisi olmak üzere toplamda 488 akademik personel Sosyal Bilgiler Eğitimi çatısı altında çalışmalarını gerçekleştirmektedirler.*

Genel olarak Sosyal Bilgiler, “temel eğitim öğrencilerinin değişen ve sürekli gelişen dünya düzeninde, hayatlarında gerekli olan bilgi, beceri, değer ve tutumlarını geliştirmek amacıyla içeriğini temelde sosyal ve beşeri bilimlerden alan ve bunun yanında yeri geldiğinde insana dair her türlü disiplin ve çalışma alanından da yararlanma yoluna giden bir öğretim programı, bir temel eğitim dersi ve çalışma alanıdır” (Sever, 2015, s. 3). Coğrafya ise, insan mekân ilişkisini, doğal ve beşeri olayların dağılışını, nedensellik ilkesi çerçevesinde inceleyen bilimdir (Ünlü, 2014, s. 1). Hartshorne’e (1939, s. 461) göre “Coğrafya, tarih gibi, gerçeğin tam olarak anlaşılması için gereklidir”. Bu gereklilik bağlamında, “Sosyal bilgilerin varoluşundan bugüne kadar coğrafya bilimi, bu çalışma alanı ve dersi içerisinde her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Ülkemizde sosyal bilgiler ders yapısının temelini oluşturan 1962 yılında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adlı ders müfredatı içerisinde tarih ve yurttaşlık bilgisi ile birlikte coğrafya da kendisine yer bulmuştur. 1968 yılında bu ders “Sosyal Bilgiler” olarak isim değiştirmiş ve varlığını bu ders altında devam ettirmiştir, 1985 yılından 1997 yılına kadar ise coğrafya, “Milli Coğrafya” olarak tek başına bir ders olarak varlığını sürdürmüştür. 1997’den itibaren ise tekrar sosyal bilgiler içerisinde alınmış ve günümüze kadar bu yerini korumuştur” (Öner, 2016, s. 55).

Sosyal Bilgiler Eğitimi görece yeni bir alan olması nedeniyle sahip olduğu akademik kadronun önemli bir kısmını tarih, coğrafya, sosyoloji, felsefe, hukuk gibi farklı disiplinlerden gelen araştırmacılar oluşturmaktadır. Bu araştırmacıların ise önemli bir kısmını Tarih ve Coğrafya disiplini oluşturmaktadır. Sosyal Bilgilerde Tarih’ten sonra ağırlıklı olarak öğretimi yapılan ikinci bir disiplin olan Coğrafya, gerek sosyal bilgiler çatısı altında çalışan coğrafya ve coğrafya eğitimi araştırmacılarının sayısı, gerekse de konu alanı olarak müfredatta önemli bir paya sahip içeriğinin etkisiyle önemli bir yer teşkil ettiği ifade edilebilir. Araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konularını ele alan lisansüstü tez çalışmalarının bir analizini yaparak, coğrafya konuları üzerine araştırma yapacak olan Sosyal Bilgiler eğitimcilerine bir kaynak teşkil etmektir. Alanyazın incelendiğinde lisansüstü tezlerin incelendiği Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında (Oruç ve Ulusoy, 2008; Tarman, Acun ve Yüksel, 2010; Şahin, Göğebakan-Yıldız ve Duman, 2011), Coğrafya ve Coğrafya Eğitimi alanında (Geçit, 2010; Kaya, 2013; Keçeli ve Sarıusta, 2014; Çiftçi, 2017) çeşitli çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Ancak Sosyal Bilgiler Eğitimi içerisinde coğrafya konularına yer verilen lisansüstü tezlerin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında çeşitli seçilmiş çalışmalara yer vermiş (Oruç, 2014; Yapıcı, 2015) çalışmalar olsa da konuya ilişkin ve lisansüstü tezlere yönelik bir bibliyografya çalışması da bulunmamaktadır. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında araştırmanın önem taşıdığı söylenebilir.

Yöntem

Nitel araştırma yaklaşımıyla desenlenen bu çalışmada varolan bir durum betimlenmeye çalışıldığı için *Betimsel Tarama* modeli kullanılmıştır. Betimsel

* Bu veri, <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 02.10.2017 tarihinde alınmıştır.

araştırmalar; olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998'den akt. Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar 2014, s. 432). Araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi'nin web sayfasında "Tarama" arayüzünde yer alan "Gelişmiş Tarama" bölümünden tez adında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp>) "Sosyal Bilgiler" ve "Coğrafya"; "Sosyal Bilgiler" ve "Coğrafi"; "İnsanlar, Yerler ve Çevreler", "Üretim, Dağıtım ve Tüketim", "Yaşadığımız Yer", "Üretimden Tüketime" başlıkları; yine tez adı ve konu alanında "Sosyal Bilgiler" ve "Coğrafya" kelimeleri aranmıştır. Ayrıca araştırmacının çalışma alanının Sosyal Bilgiler olmasından dolayı tarama sonucunda bulunmayan ancak var olduğu bilinen lisansüstü tezler de araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu şekilde araştırmaya dâhil edilen iki lisansüstü tez bulunmaktadır. Araştırma, 2006-2017 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış ve içeriğine ulaşılabilmiş 70 lisansüstü tez ile sınırlandırılmıştır. Araştırma son 11 yıllık süreci ele almaktadır. Bunun nedeni ise çalışma temel olarak 2006-2016 yıllarını ele almasına rağmen -yani son 10 yıllık süreci- araştırmacının güncelliğini sağlamak için 2017 yılında yapılan ve veri tabanına aktarılan (Ekim 2017 itibarıyla) bir adet lisansüstü tez de çalışmaya dâhil edilmiştir. Buna ilaveten araştırma kapsamında yine YÖK'ün Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılarak oluşturulan bibliyografyada ise 2000-2017 yılları arasında sosyal bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılmış ve ulaşılabilen 84 çalışmaya yer verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında Sözbilir ve Kutu'nun (2008) makaleler için geliştirdiği; Küçükoğlu ve Ozan'ın (2013) ise tezler için uyarladığı "Tez İnceleme Formu"ndan bir takım değişiklikler yapılarak yararlanılmıştır. Formda lisansüstü tezler için tezin türü, yılı, yazar cinsiyeti, danışman ünvanı, üniversitesi, anabilim dalı, konu/tema, araştırma deseni, çalışma grubu, araştırma modeli, veri toplama aracı ve veri analiz tekniği dâhil olmak üzere 12 inceleme başlığına yer verilmiştir. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 2006-2017 yılları arasında yapılmış ulaşılabilen 70 tez bu form ile incelenmiştir.

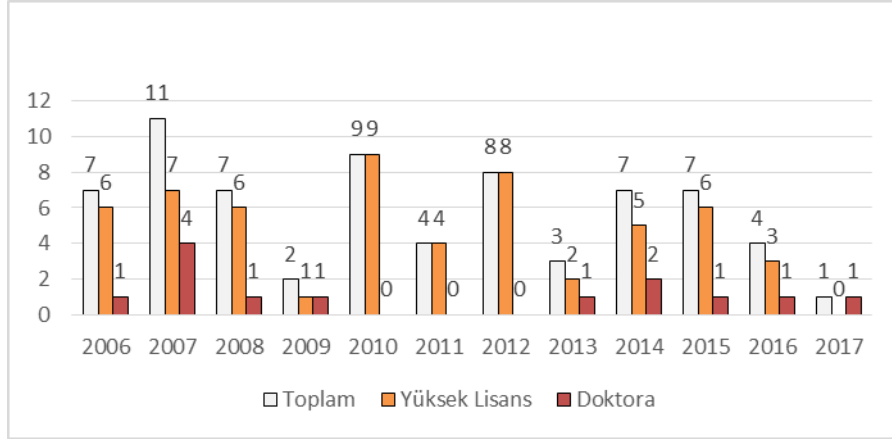
Verilerin Analizi

İncelenen tezlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde İçerik Analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). İçerik analizi genellikle çok sayıda metin içeriklerinin ortak yönlerini ortaya çıkarmak amacıyla, önemli olan anlamların yapılandırılmasına ve sınıflandırılmasına yönelik, nitelden nicele doğru genelleştirmeyi sağlayan bir yorum biçimidir (Gökçe, 2006'dan akt. Koç, 2015, s. 203). Araştırma kapsamında 70 tez içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiş, bulgular grafiklerle gösterilmiştir.

Bulgular

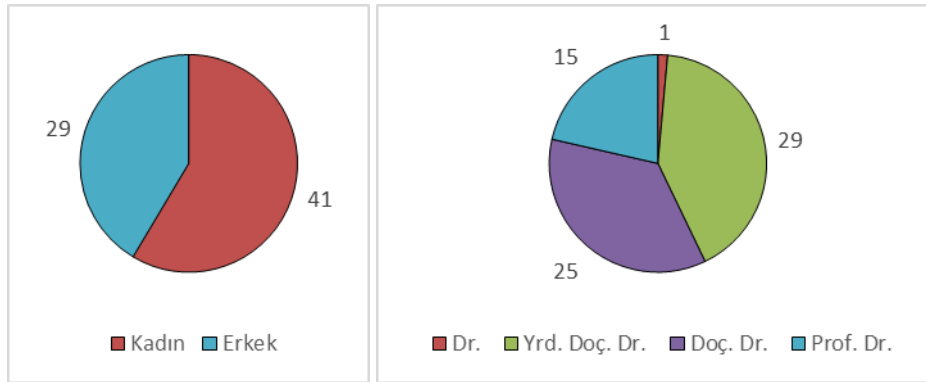
Araştırmanın bu bölümünde Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılan 70 lisansüstü tezin, türüne, yılına, yazar cinsiyetine, danışman ünvanına,

yapıldığı üniversite ve anabilim dalına ilişkin künye bilgilerinin yanı sıra, tezlerin temalarına, araştırma desenlerine, araştırma modellerine, çalışma gruplarına, veri toplama araçlarına ve veri analiz tekniklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular grafikler şeklinde frekans değerleriyle birlikte gösterilmiştir.

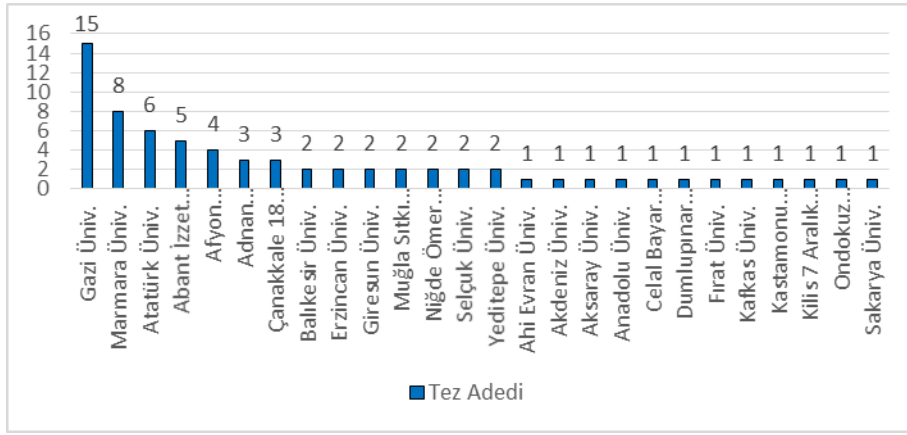
Grafik 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllarına ve Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 1’de araştırma kapsamında 2006-2017 yılları arasında yapılmış 70 lisansüstü tezin 57’si Yüksek Lisans, 13’ü ise Doktora tezidir. Lisansüstü tezlerin en fazla yapıldığı yıl 11 tez ile 2007, en az yapıldığı yıl ise bir tez ile 2017’dir. 2007 yılı hem toplamda hem de doktora tez türünde en fazla tezin yapıldığı yıldır. 2017 yılında tezlerin az olmasının nedeni ise yılın henüz (Ekim 2017) tamamlanmamış ve yapılmış tezlerin Ulusal Tez Merkezi veri tabanına henüz aktarılmamış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

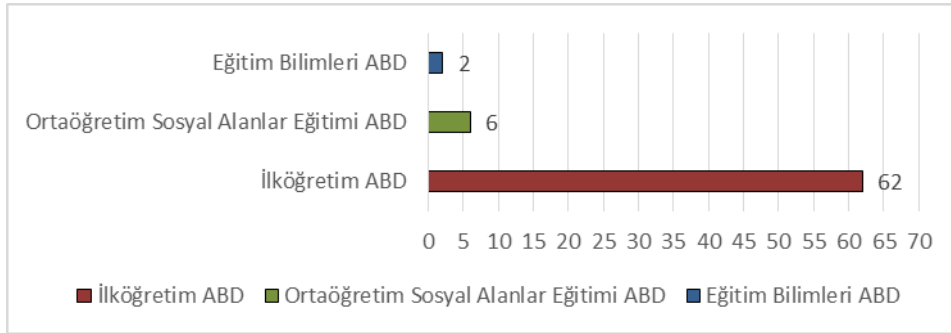
Grafik 2. Yazarların Cinsiyetlerine ve Danışman Ünvanlarına Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde incelenen 70 tezin 29'u Kadın, 41'i ise Erkek yazar tarafından yazılmıştır. Tez türüne göre cinsiyet dağılımında ise 13 Doktora tezinin 5'i Kadın, 8'i Erkek; 57 Yüksek Lisans tezinin ise 24'ü Kadın, 33'ü de Erkek araştırmacıdır. Tezlerin danışman unvanlarına göre incelendiğinde en fazla 29 tez ile Yardımcı Doçentler, hemen ardından 25 tez ile Doçentler, ardından 15 tez ile Profesörler gelmektedir. Yalnızca bir Doktor (Dr.) unvanıyla tez danışmanlığı gerçekleştirilmiştir.

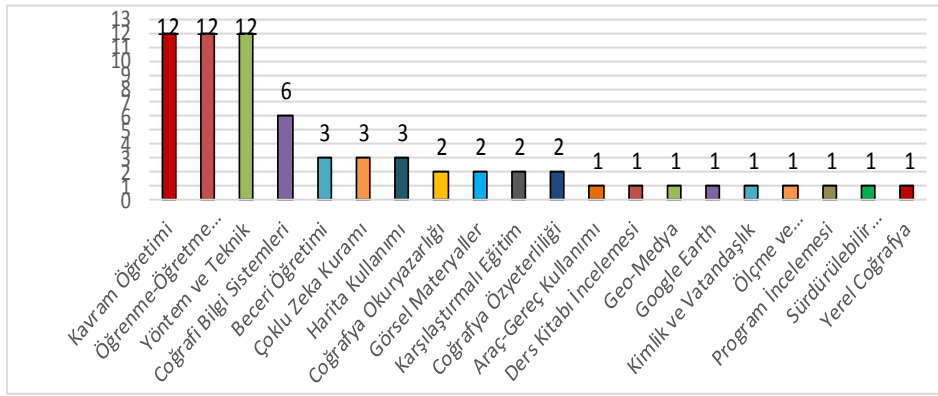
Grafik 3. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında ele alınan lisansüstü tezler yapıldığı üniversitelere göre incelendiğinde bünyesinde en fazla tezin yazıldığı ilk üniversite 15 tez ile Gazi Üniversitesi (Ankara), ikincisi ise sekiz tez ile Marmara Üniversitesi'dir (İstanbul). Bu iki üniversitenin önde olmasının nedeni Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında lisansüstü programlara öncülük etmiş olmalarıyla açıklanabilir. Bu iki üniversite dışında sırasıyla Atatürk, Abant İzzet Baysal, Afyon Kocatepe, Adnan Menderes ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversiteleri sosyal bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılan lisansüstü tezlere diğerlerine göre daha çok odaklandığı söylenebilir.

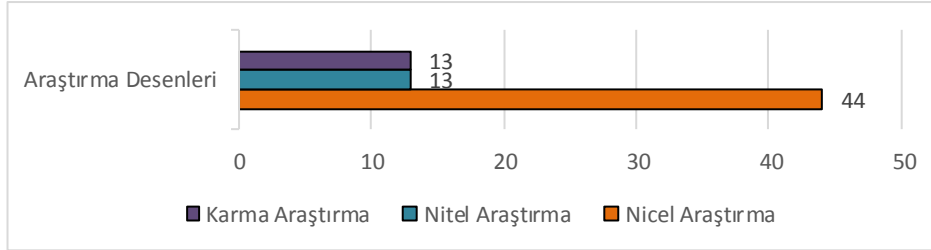
Grafik 4. Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Anabilim Dallarının Dağılımı

Grafik 4'e göre sosyal bilgilerde coğrafya konularına yönelik yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı anabilim dallarına bakıldığında 62 tez ile İlköğretim ABD, altı tez ile Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi ABD, iki tez ile Eğitim Bilimleri ABD olduğu görülmektedir. İlköğretim ABD programında yalnızca biri Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda, diğer 61'i ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği/Eğitimi Bilim Dalı'nda yapılmıştır. Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi ABD programında ise yapılan tezlerin tamamı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yapılmıştır. Eğitim Bilimler ABD programında ise yapılan iki tez de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda yapılmıştır.

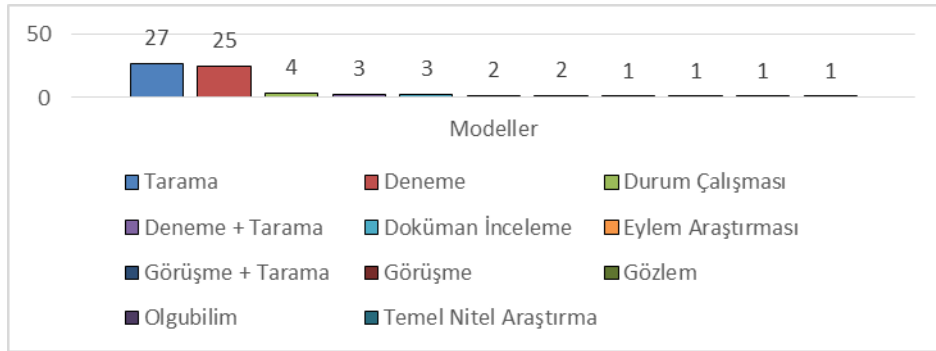
Grafik 5. Lisansüstü Tezlerin Konu/Temalarına Göre Dağılımı

Grafik 5'e göre Sosyal Bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılan tezler kapsayıcı temalar oluşturularak verilmemiştir. Bunun nedeni ise yapılan tezlerin konularının grafikte doğrudan görülebilmesine olanak sağlamaktır. Grafik incelendiğinde konuların farklılık gösterdiği ve tezlerde en çok ele alınan konuların “Kavram Öğretimi”, “Öğrenme-Öğretme Süreci” ve “Yöntem ve Teknikler” olduğu görülmektedir. “Kavram Öğretimi”nde yapılan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak kavram yanılgıları üzerine odaklandığı bunun haricinde kavram algıları, kavram haritaları ve kavram bulmacaları gibi konuların da ele alındığı belirlenmiştir. İncelemeler sonucunda “Öğrenme-Öğretme Süreci” kapsamında yapılan lisansüstü tezler daha çok konuya ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinden oluştuğu gözlemlenmiştir. “Yöntem ve Teknik” çalışılan lisansüstü tezler ise belli bir konunun öğretimine ilişkin farklı bir yöntem ve tekniğin ele alınmasıyla oluşturulmuş tezlerdir. Bunlar dışında ele alınan konu/temalar yukarıda grafikte sıralı olarak yer almaktadır.

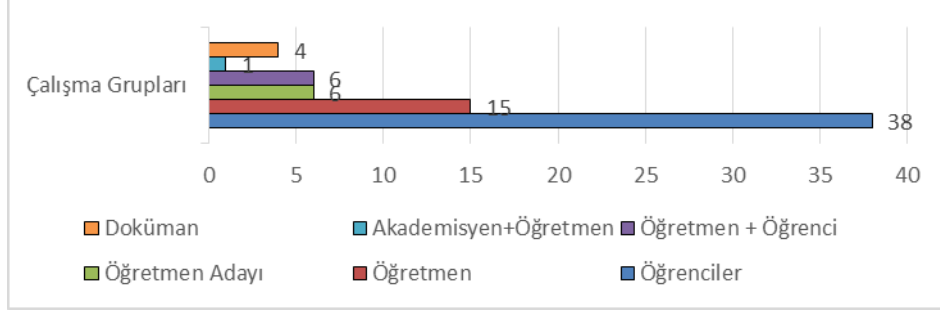
Grafik 6. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı

Grafik 6’da Sosyal Bilgiler eğitiminde coğrafya konuları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin araştırma desenlerine yer verilmiştir. Buna göre incelenen 70 lisansüstü tezin 44’ü Nicel Araştırma, 13’ü Nitel Araştırma ve diğer 13’ü ise Karma Araştırma yaklaşımıyla dizayn edilmiştir.

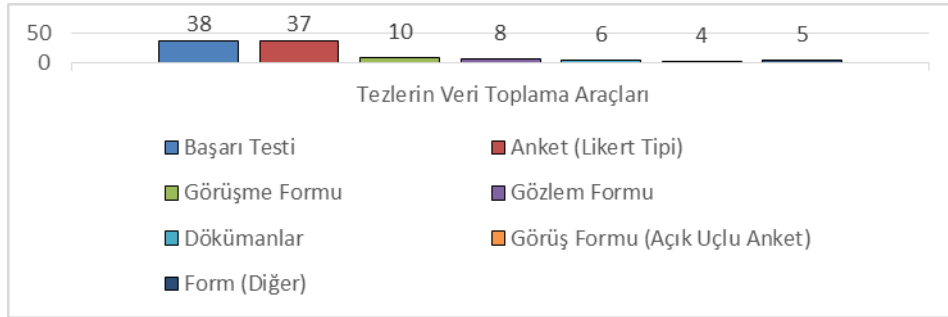
Grafik 7. Lisansüstü Tezlerin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Grafik 7’de araştırma kapsamında ele alınan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma modelleri yer almaktadır. Grafik 6’da Nicel ve Karma Araştırma yaklaşımlarıyla yapılan çalışmaların sayıca fazla olmasından dolayı Grafik 7’de de dağılımı gösterilen araştırma modellerinin ağırlıklı olarak nicel araştırma modelleri olduğu görülmektedir. Buna göre lisansüstü tezlerde en sık kullanılan araştırma modellerinin “Tarama” ve “Deneme/Deneysel” model olduğu belirlenmiştir.

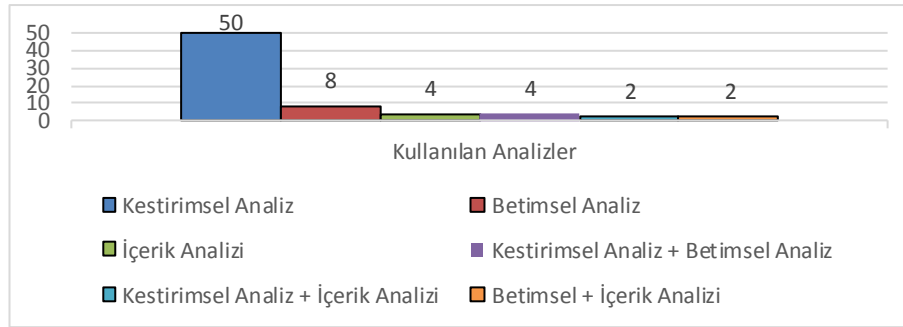
Grafik 8. Lisansüstü Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Grafik 8’de ise incelenen lisansüstü tezlerin çalışma grubu/örneklem çeşitlerine yer verilmiştir. Buna göre incelenen araştırmaların çalışma grubunu/örneklemine 38 lisansüstü tez ile “Öğrenciler” oluşturmaktadır. Öğrencileri ise 15 lisansüstü tez ile “Öğretmenler” takip etmektedir. Öğretmen Adayı, Akademisyen ve Dokümanlar’ın ise araştırmalarda diğerlerine göre oldukça az yer aldığı belirlenmiştir.

Grafik 9. Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Grafik 9’da incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına yer verilmiştir. Ancak bazı çalışmalarda iki, üç, dört veya beş farklı veri toplama aracının kullanılması ve bunların farklı kombinasyonlarda yer alması nedeniyle veri toplama araçları tekil olarak verilmiştir. Dolayısıyla ortaya çıkan rakamlar incelenen toplam lisansüstü tez sayısından fazla olduğu görülmektedir. Yukarıda yer alan grafiğe göre lisansüstü tezlerde en fazla kullanılan veri toplama araçları “Başarı Testi” (f:38) ve Anket (Likert Tipi)’tir (f:37).

Grafik 10. Lisansüstü Tezlerin Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Son olarak Grafik 10'da ise araştırma kapsamında ele alınan 70 lisansüstü tezde kullanılan veri analiz tekniklerine yer verilmiştir. Bu kapsamda incelenen tezlerde kullanılan veri analiz teknikleri Anova, T-Testi, Yüzde, Frekans gibi özel teknikler ayrı ayrı ele almak yerine temalar halinde ele alınmıştır. Grafik 10'a göre incelenen tezlerin %72'si nicel veri analiz tekniklerinden "Kestirimsel Analiz" tekniği ile çözümlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler eğitimi alanında coğrafya konularına yönelik lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere yönelik incelenmesi amaçlanan bu çalışmada 70 lisansüstü tez incelenerek şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Sosyal Bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılan tezlerin %81'ini Yüksek Lisans, %29'unun ise Doktora tezi olduğu, toplamda en fazla tezin (f:11) ve Doktora tezinin (f:4) ise 2007 yılında yapıldığı belirlenmiştir. Ayrıca sosyal bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılan tezlerin sayısı yıllara göre farklılık göstermekte, istikrarlı bir durum gözlenmemektedir. Halbuki Kaya (2013) ile Keçeli ve Sarıusta'nın (2014) çalışmalarında belirttikleri durum coğrafya ve coğrafya eğitime yönelik çalışmaların 2000 yılından sonra bir artış içinde olduğudur. Ancak 2000 yılı öncesine nispeten nicelik yönünden bir artış olduğu söylenmekle birlikte gerek eğitim bilimleri gerekse de Sosyal Bilgiler içerisindeki coğrafya konuları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin sayısının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Örneğin, Sosyal Bilgiler eğitimi alanında 1000'i aşkın tez olmasına rağmen coğrafya konularını temel alan tezlerin azlığı, üniversitelerde coğrafya ve coğrafya eğitimi alan uzmanlarının azlığından kaynaklı olduğu ifadesi ile açıklanabilir. Geçit (2010) de çalışmaların azlığını araştırmacı azlığından kaynaklandığını ifade etmiştir.

İncelenen lisansüstü tezlerinin yazarlarının %59'u Erkek, %41'i ise Kadın, danışman ünvanlarının ise çoğunlukla Yardımcı Doçent (%41) ve Doçent (%36) olduğu belirlenmiştir. Danışman ünvanlarının bu şekilde ağırlık kazanmasının nedeni ise kısmen Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Coğrafya Eğitimi alanında profesör sayısının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin yapıldığı ilk beş üniversitenin Gazi, Marmara, Atatürk, Abant İzzet Baysal ve Afyon Kocatepe

Üniversiteleri olduğu belirlenmiştir. Bu beş üniversite incelen tüm tezlerin %54'ünü oluşturmaktadır. Özellikle Gazi, Marmara ve Atatürk'ün öncü olmasının nedenleri arasında köklü üniversite olmaları, sosyal bilgiler eğitimi programının yanında coğrafya eğitimi programının da olması ve bu programların diğer üniversitelere göre daha erken lisansüstü programları açmaları gibi etmenler gösterilebilir. Şahin, Göğebakan-Yıldız ve Duman (2011) Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine yaptıkları araştırmada inceledikleri lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak Gazi ve Marmara üniversitelerinde yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Kaya (2013) da coğrafya eğitimi alanında deneysel desenle yapılmış lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında en fazla lisansüstü tezlerin Gazi Üniversitesi (%57) ve Marmara Üniversitesi'nde (%18) yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. Çiftçi (2017) de 2006-2017 tarihleri arasında coğrafya eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri incelediği çalışmada yapılan tezlerin büyük oranda Gazi, Marmara ve Atatürk üniversitelerinde yapıldığı sonucuna ulaşmıştır. İncelenen tezlerin yapıldığı anabilim dalları incelendiğinde ise %89'unun İlköğretim Anabilim Dalı'nda yapıldığı belirlenmiştir. İlköğretim Anabilim Dalı'nda yapılan tezlerin ise yalnızca birinin Sınıf Öğretmenliği, kalan 61'inin ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yapıldığı belirlenmiştir.

İncelenen tezlerin konu alanları incelendiğinde ise sosyal bilgilerde coğrafya konuları üzerine yapılan tezlerin Kavram Öğretimi, Öğrenme-Öğretme Süreci, Yöntem ve Teknikler ile Coğrafi Bilgi Sistemleri üzerine eğilim gösterdiği belirlenmiştir. Bu konular incelenen tezlerin %54'ünü oluşturmaktadır. Çiftçi (2017) de yapmış olduğu çalışmada lisansüstü tezlerin yaklaşım-strateji-yöntem-teknik-uygulama ile öğretmen-öğrenci-öğretmen aday görüşleri konularında yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde İncekara'da (2009) ulusal ve uluslararası alanda coğrafya eğitimi üzerinde yapılmış çalışmaları incelemiş ve çalışmaların çoğunun coğrafya eğitim ve öğretiminde teori ile öğretim yöntemleri konularında olduğu yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır. Geçit (2010) ise 2000-2009 yılları arasında coğrafya eğitimi alanında yayınlanan makale, bildiri ve tezleri incelediği araştırmasında çalışmaların önemli bir kısmının öğrenme etkinlikleri, ölçme-değerlendirme ve program geliştirme alanlarında yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin, Göğebakan-Yıldız ve Duman (2011) da yapmış oldukları çalışmada lisansüstü çalışmaların büyük çoğunluğunu öğretim yöntemleri teması altında ele alındığını belirtmişlerdir.

İncelenen araştırmaların %63'ünün Nicel Araştırma yaklaşımıyla desenlendiği ve buna bağlı olarak %39'unun Tarama, %36'sının ise Deneme Modeli'nde hazırlandığı tespit edilmiştir. Geçit (2010) de araştırmasında incelediği çalışmalarda araştırma modeli olarak betimsel yöntem ile öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desenin çoğunlukla uygulandığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Çiftçi (2017) de coğrafya eğitimi alanı ile ilgili yapılan tez çalışmalarında yoğunlukta olarak nicel araştırma deseninin ve betimsel tarama modelinin kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Kaya (2013) coğrafya eğitimi alanında deneysel desenle yapılan çalışmaların içerik analizini yaptığı çalışmasında 2012 yılına kadar yapılmış 134 lisansüstü tezi incelemiştir. Kaya (2013) coğrafya eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin 2000 yılı öncesi yalnızca iki adet olduğu kalanının ise bu tarihten sonrasına ait olduğunu belirlemiştir. Bu kapsamda araştırmamızda deneme modelinin yüksek olmasının 2000 yılları sonrasında yaşanan eğilimden kaynaklı olduğu söylenebilir. Tarama ve Deneme modelleri dışında diğer araştırma modellerinin ise oldukça yetersiz olduğu belirlenmiştir.

İncelenen 70 lisansüstü tezin çalışma gruplarının ise büyük çoğunluğunun (%54) Öğrenciler, bir kısmının (%21) ise Öğretmenler'den oluştuğu belirlenmiştir. Ayrıca nicel araştırma yaklaşımıyla desenlenen çalışmaların çoğunlukta olması nedeniyle veri toplama aracı olarak tezlerin %54'ü Başarı Testi, %53'ü ise Anket (Likert Tipi Ölçek) kullandıkları belirlenmiştir. Diğer veri toplama araçlarının ise yeterince kullanılmadığı tespit edilmiştir. Geçit (2010) ve Çiftçi (2017) de araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Son olarak ise araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde %71 ile Kestirimsel Analiz tekniğinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dündar (2014) Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimlerini inceledikleri araştırmada da çalışmalarda Nicel Betimsel ve Nicel Kestirimsel Analiz tekniklerinin yoğunlukta kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Öneriler

Araştırmada Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konularına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin içerikleri çeşitli değişkenler açısından incelenerek araştırma eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın bulgu ve sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Konuya ilişkin Türkiye'de ki mevcut durumu tespit eden bu çalışma, farklı ülkelerdeki mevcut durumu ortaya koyacak çeşitli çalışmalar ile karşılaştırmalı bir analizin yapılmasına olanak sağlayabilir.
- Sosyal Bilgiler Eğitimi alanı içerisinde yer alan farklı disiplinlere yönelik bu tür çalışmalar yapılarak çalışma alanının içeriğine katkıda bulunulabilir.
- Yapılan bu çalışmaya benzer şekilde makalelerin incelendiği bir araştırma yapılabilir.
- Lisansüstü tezlerde Başarı Testi ve Anket yerine farklı veri toplama araçları kullanılan çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Öğretmen Adayı, Akademisyen veya birden çok çalışma gruplarının yer aldığı çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Birbirini tekrar eden çalışmalar yerine güncel yaklaşım ve modeller üzerine araştırmalar yapılabilir.

Sosyal Bilgiler Eğitiminde Coğrafya Bibliyografyası (2000-2017)

Araştırmanın bu bölümünde 2000-2017 tarihleri arasında Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine yapılmış ve Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında tespit edilebilen 84 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezler kronolojik olarak aşağıda sıralanmıştır. (*) işaretiyle gösterilen tezler araştırmanın ilk bölümünde yer alan analize dâhil edilmeyen lisansüstü tezleri ifade etmektedir. Hazırlanan *Bibliyografya* çalışmasının Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında coğrafya konuları üzerine çalışma yapacak araştırmacılara kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

2000

1. Aka, Ali Sabri, (2000). *İlköğretim okullarında sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının program yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 52 s.*

2001

2. Beyatlı, Aishan Adil Abdullah. (2001). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan coğrafya konularının program geliştirme ilkelerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 111 s.*
3. Meydan, Ali. (2001). *İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler öğretimi coğrafya ünitelerinin işlenişinde laboratuvar ve görsel-işitsel materyal kullanımının öğrencilerin niteliksel gelişimine etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 140 s.*

2002

4. Çelikkaya, Tekin. (2002). *İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 98 s.*

2003

5. Akarsu, Saliha. (2003). *İlköğretim kurumları sosyal bilgiler dersi müfredatındaki coğrafya ünitelerinin içerik açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 149 s.*
6. Atar, Gökhan. (2003). *Eğitici draması sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde kullanmanın öğrenmenin kalıcılığı üzerindeki etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 86 s.*
7. Memişoğlu, Hatice. (2003). *İlköğretim okullarında sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretmenin programlandırılmış öğretime göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 288 s.*
8. Tosun, Aşkın. (2003). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 7. sınıf coğrafya konularının amaçlarının gerçekleştirme düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 132 s.*

2004

9. Demir, Ebru. (2004). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının çoklu zekâ teorisi kullanılarak öğretilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 79 s.*
10. Meydan, Ali. (2004). *Sosyal bilgiler dersi coğrafya ünitelerinin işlenişinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisi*

(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 202 s.*

11. Özcan, Handan. (2004). *İlköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde drama yönteminin kullanılması (Kazan ilçesi örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 152 s.*

2005

- 2005 yılında konuya ilişkin yapılmış bir lisansüstü teze rastlanılmamıştır.

2006

12. Babacan, Şevki. (2006). *Sosyal bilgiler 6. sınıf coğrafya ünitelerinden "Türkiye'miz" in öğretiminde işbirlikli yöntem destekli çoklu zekâ kuramının erişkiye etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 138 s.
13. Karakoç, İsa. (2006). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde çoklu zekâ kuramı uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 153 s.
14. Nalçacı, Ahmet. (2006). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programındaki coğrafya konularının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 230 s.
15. Yeşiltaş, Erkan. (2006). *Sosyal bilgiler fiziki coğrafya konuları öğretiminde araç-gereç kullanımının öğrencilerin başarı düzeylerine etkisi (Kars ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars, 108 s.
16. Zayımoğlu, Filiz. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi "coğrafya ve dünyamız" ünitesinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci başarısına ve tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 104 s.
17. Ayar, Reyhan. (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde hepimizin dünyası ünitesi için yapılandırmacı yaklaşıma göre öğretim etkinliklerinin geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 108 s.
18. Bayındır, Pınar. (2006). *İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularında kavram haritalarının öğrenci başarısına etkisi (Erzurum ili Ömer Nasuhi Bilmen ilköğretim okulu örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 93 s.

19. Çakmak, Fatih. (2006). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi nüfus ve yerleşme konusunda geçen kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 61 s.

2007

20. Aladağ, Elif. (2007). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafi bilgi sistemleri kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve derse karşı motivasyonlarına etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 185 s.
21. Baloğlu-Uğurlu, Nihal. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde "Türkiye'nin doğal kaynakları" konusunun coğrafi bilgi sistemleri ile öğretiminin öğrencilerin tutum ve başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 242 s.
22. Öcal, Âdem. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde 6. Sınıf öğrencilerinin mekânsal biliş becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 198 s.
23. Örs, Hakan. (2007). *İlköğretim okullarında 6. sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının program yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 117 s.
24. Pınarbaşı, Dönem. (2007). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıflarda eski ve yeni öğretim programına göre okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya ünitelerine ilişkin ölçme ve değerlendirme çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 169 s.
25. Sagay, Nuray. (2007). *İlköğretim II. Kademe sosyal bilgiler derslerinde coğrafya konularının öğretimi: problemler- öneriler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 85 s.
26. Salik, Gökmen. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 97 s.
27. Şimşek, Nihat. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde CBS temelli uygulama ve etkinliklerin öğrenci başarı ve derse karşı tutumuna etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 247 s.
28. Yaşar, Resul. (2007). *Suudi Arabistan'daki mutavassıt (ortaokul)1. Sınıf tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitimi programları ile Türkiye'deki 6. sınıf sosyal*

bilgiler eğitimi programının karşılaştırılması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 158 s.

29. Yılar, Bayram. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bazı coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanılguları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 112 s.
30. Yiğit, Emine Özlem. (2007). *Öyküleştirme yönteminin 6. Sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarısı üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 110 s

2008

31. Arslan, Gökçe Seray. (2008). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersi "yeryüzünde yaşam" ünitesindeki kavramların hatırlama düzeyleri üzerine bir araştırma (Sakarya ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 99 s.
32. Debre, İbrahim. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde ders anlatım stratejisi olarak dramatizasyonun kullanılmasının öğrencinin başarı düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 124 s.
33. Durmuş, Müge. (2008). *Ülkemizin kaynakları ünitesinin yapılandırmacı eğitim anlayışı ile öğretilmesi ve başarıya etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 277 s.
34. Görür, Hacı Ömer. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi ülkemizin kaynakları ünitesinde uygulanan çoklu zekâ kuramının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 166 s.
35. Kahrıman, Mehmet. (2008). *6. Sınıf sosyal bilgiler programının coğrafya içerikli ünitelerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Konya ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 74 s.
36. Ünal, Fatma. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi yurdumuzun komşuları ve Türk dünyası ünitesinde geçen haritaların kullanılabilirlik düzeyi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 402 s.
37. Yılmaz, Savaş. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf coğrafya konularının programın öğeleri bakımından (2005 programı) öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 167 s.

2009

38. Gençtürk, Ebru. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 147 s.
39. Özkan, İsmail. (2009). *Gezi-gözlem ve inceleme yönteminin 6.sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarılarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 114 s.

2010

40. Akcan, Seval. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı çevre eğitimi unsurları (Bilecik ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, 147 s.
41. Akdağ, Şükran. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki Kavram Yanılgıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 85 s.
42. Aktaş, Soner. (2010). *İlköğretim II. Kademe sosyal bilgiler derslerinde coğrafya konularının öğretimi: sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis, 108 s.
43. Avşar, Serkan. (2010). *İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler derslerinde coğrafya konularının öğretiminde materyal kullanımının öğrenci başarısına etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 73 s.
44. Aydoğan, Ayşe. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma konusuyla ilgili kazanımların öğretime ilişkin görüşleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 83 s.
45. Bulut, Sultan. (2010). *Aktif öğrenme tekniklerinin ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi üretimden tüketime ünitesini öğrenme başarılarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 171 s.
46. Çepni, Osman. (2010). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi "ülkemizin kaynakları" ünitesinin çoklu zekâ kuramına göre öğretiminin öğrenci başarısına etkisi (Kastamonu örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 167 s.
47. Kayacan, Zeliha. (2010). *İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin coğrafi koordinatlarla ilgili kavram yanılgıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 98 s.

48. Süer, Sevgi. (2010). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 82 s.

2011

49. Merç, Ati. (2011). *Sosyal bilgiler ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin mekân bilişi ve harita okuma becerisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 66 s.
50. Namal, Remzi. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan ülkemizde nüfus ünitesinin öğretiminde görsel materyallerden yararlanmanın öğrenci başarısı üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 67 s.
51. Talay, Funda. (2011). *İlköğretim 6. Sınıf sosyal bilgiler derisi kapsamında işlenen yeryüzünde yaşam ünitesinde geçen coğrafya kavramlarının kazanılmışlık düzeyi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu, 158 s.
52. Urçar, Abdülaziz. (2011). *Altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya konularının öğretim sürecine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Erzurum ili Aşkale ilçesi örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 188 s.

2012

53. Akkaya, Mavi. (2012). *Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 139 s.
54. Bebe, Halil İbrahim. (2012). *İlköğretim kurumlarında yeni müfredat 6. Sınıf sosyal bilgiler coğrafya konularının incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 98 s.
55. İneç, Zekeriya Fatih. (2012). *Sosyal bilgiler eğitiminde internet tabanlı CBS uygulaması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 120 s.
56. Kab, İrem. (2012). *Türkiye'deki sosyal bilgiler ders kitaplarının Almanya'daki tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitimi ders kitaplarıyla karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 246 s.
57. Özalp, Ahmet. (2012). *Bellek geliştirici yöntemlerin sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adaylarının coğrafya dersine ilişkin tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray, 113 s.

58. Özdemir, Emine Hilal. (2012). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersindeki öğrenme öğretme süreçlerinin değerlendirilmesi: yeryüzünde yaşam ünitesi örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 95 s.
59. Tan-Badem, Seher. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler programının ekonomi ve sosyal hayat ünitesindeki kazanımların gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri (Elâzığ ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ, 97 s.
60. Ünal, Barış. (2012). *Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) destekli sosyal bilgiler dersi öğretiminin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 125 s.

2013

61. Çepni, Osman. (2013). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan coğrafya kavramlarına ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 269 s.
62. Daşdemir, İskender. (2013). *Sosyal bilgiler öğretiminde coğrafi bilgi sistemleri kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 125 s.
63. Yeke, Cansu. (2013). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde verilen coğrafi bilgilerin yeterliliği ve bunun ortaöğretim coğrafya derslerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 156 s.

2014

64. Akkaya, Mavi. (2014). *Sosyal bilgilerde yer temelli öğretim yaklaşımı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 198 s.
65. Akyol-Gök, Özge. (2014). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde ülkemizin kaynakları ünitesinde yer alan kavramların kavram haritası tekniğiyle öğretimi: başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 143 s.
66. Aydemir, Arcan. (2014). *Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin beşeri coğrafya kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 101 s.
67. Bitlisli, Nagehan. (2014). *6. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesinde geçen coğrafi kavramları algılama düzeyleri ve kavram yanlışları (Bayburt örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun, 152 s.

68. Erol, Hüseyin. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 128 s.
69. Karaca, Coşkun. (2014). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesinde probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrenci başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 98 s.
70. Ögütveren, Mualla. (2014). *Sosyal bilgiler 6. sınıf coğrafya konularının öğretiminde google earth programının başarıya etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun, 111 s.

2015

71. Aksu, Mustafa. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin coğrafya içerikli ünitelerine ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya, 113 s.
72. Avcı, Görkem. (2015). *Altıncı sınıflarda sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 118 s.*
73. Ay, Mehmet Ali. (2015). *Gezi gözlem ve inceleme yönteminin 7. Sınıf sosyal bilgiler programında “ekonomi ve sosyal hayat” ünitesinde vakıflar konusunun işlenmesinde öğrenci başarı ve tutumları üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 83 s.
74. Cendek, Meltem Elif. (2015). *Öğrencilerde harita okuryazarlığının geliştirilmesine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 77 s.
75. Kızıl, Ömür. (2015). *Sosyal bilgiler 6. sınıf ülkemizin kaynakları ünitesinin kavram bulmacası etkinlikleri yoluyla öğretiminin akademik başarı üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 116 s.
76. Kot, Mesut. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretiminin akademisyenler ve öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu, 87 s.
77. Özunal, Servet. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının kimlik inşası ve vatandaşlık bilinci kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri*

(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, 299 s.

78. Sarıkaya, İmran. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programında yer alan coğrafya derslerine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 68 s.

2016

79. Aydın, Erhan. (2016). *Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya kazanımlarına ait görsellerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 104 s.
80. Güneş, Gökmen. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya konularında harita ve harita sembollerini kullanabilme becerileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, 102 s.
81. Öner, Galip. (2016). *Sosyal bilgilerde yerel coğrafya öğretimi: sosyal bilgiler öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu, 261 s.
82. Şimşek, Mehmet. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz-yeterlik düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 169 s.
83. Ursavaş, Mehmet. (2016). *Ortaokul sosyal bilgiler programında yer alan doğal afetler konularına yönelik öğrencilerin, farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur, 123 s.*

2017

84. İneç, Zekeriya Fatih. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde geo-medya destekli otantik öğrenme ortamının öğrenmeye etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 382 s.

Kaynaklar

- Çiftçi, T. (2017). Türkiye’de coğrafya eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin (2006-2017) eğilimleri, *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 864-887.
- Geçit, Y. (2010). Coğrafya eğitimi araştırmalarında temel yönelimler, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(2), 923-987.
- Hartshorne, R. (1939). *The Nature of Geography*. USA: The Science Press Printing Company.

- İncekara, S. (2009). Uluslararası alanda coğrafya eğitimi araştırmaları ve Türkiye’den örnekler: mevcut durum ve gelecek yönler, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(21), 123-136.
- Kaya, M. F. (2013). Coğrafya eğitimi alanında deneysel desene sahip lisansüstü tezler üzerine bir içerik analizi, 3rd International Geography Symposium – GEOMED, Tam Metin Bildiri Kitabı, http://web.deu.edu.tr/geomed/proceedings/download/045_GeoMed_2013_Proceedings_461-473.pdf adresinden 14.11.2017 tarihinde alınmıştır.
- Keçeli, A. & Sarıusta, F. (2014). Sorun temelli - çözüm odaklı coğrafya! Yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları üzerine bir inceleme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 85-100.
- Koç, E. S. (2015). Türkiye’de ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 198-216.
- Küçüköğlü, A. & Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 27-47.
- Oruç, Ş. (2014). Seçilmiş sosyal bilgiler öğretimi bibliyografyası, Safran, M. (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Oruç, Ş. & Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 121 -132.
- Öner, G. (2016). *Sosyal bilgilerde yerel coğrafya öğretimi: sosyal bilgiler öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, M., Gögebakan-Yıldız, D. & Duman, R. (2011). Türkiye’deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme, *Journal of Social Studies Education Research*, 2(2), 96-121.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. & DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve Bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: içerik analizi, *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sever, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine giriş, Sever, R. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sözbilir, M. & Kutu, H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education, Special Issue*, 1-22.
- Tarman, B., Acun, İ. & Yüksel, Z. (2010). Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 725 - 746.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yapıcı, H. (2015). Sosyal bilgiler öğretimi üzerine bir bibliyografya denemesi, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 346-364.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

An Analysis and Bibliography Study of Graduate Theses Written on Geography Subjects in Social Studies Education

Abstract

The aim of this study is to determine the graduate research tendencies through examining the master's and doctorate theses on geography in the field of social studies in 2006-2017. This study also attempts to create a chronological bibliography of graduate theses on geography topics in social studies between the years 2000-2017.

Qualitative research design based on survey model was used in the study. The graduate theses were searched on the internet databases of National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK). The accessed theses were examined with the content analysis technique. As a result of this study, it was accessed 70 graduate theses on geography subjects in the field of social studies education. Of them, 57 were master's thesis and 13 were doctorate thesis. Most of the graduate theses were prepared at universities of Gazi, Marmara and Atatürk. The subjects covered consisted mainly of Concept Teaching, Learning-Teaching Process, Methods and Techniques. A great majority of them were designed with Quantitative Research approach. Accordingly, survey and experiment models were mostly used. In addition to these, Achievement Test and Questionnaire (Likert-Type Scale) were mostly used as the data collection tool. Predictive Analysis was used as the data analysis method. The study group / sample was composed mostly of the students. It was accessed 84 graduate theses in order to create a bibliography on the subject.

Keywords: *Social studies education, geography issues, graduate theses, bibliography.*